

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FIZIKA
≡ Izpitna pola 2 ≡

Torek, 28. avgust 2018 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik HB ali B, radirko, šilček, računalo in geometrijsko orodje.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec. Priloga s konstantami in enačbami je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpisite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 6 strukturiranih nalog, od katerih izberite in rešite 3. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 45; vsaka naloga je vredna 15 točk. Pri reševanju si lahko pomagate s podatki iz periodnega sistema na strani 2 ter s konstantami in enačbami v prilogi.

V preglednici z "x" zaznamujte, katere naloge naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prve tri naloge, ki ste jih reševali.

1.	2.	3.	4.	5.	6.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v **izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocjenjeni z 0 točkami.

Pri reševanju nalog mora biti jasno in korektno predstavljena pot do rezultata z vsemi vmesnimi računi in sklepi. Če ste nalogo reševali na več načinov, jasno označite, katero rešitev naj ocenjevalec oceni. Poleg računskih so možni tudi drugi odgovori (risba, besedilo, graf ...).

Zaupajte vase in svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.

PERIODNI SISTEM ELEMENTOV

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
1.	H vodik 1	Be berilij 4	B bor 5	C ogljik 6	N dušik 7	O kisik 8	F fluor 9	He helij 2
2.	Li litij 3	Mg magnezij 12	Al aluminij 13	Si silicij 14	P fosfor 15	S žveplo 16	Cl klor 17	Ne neon 10
3.	Na natrij 11	Ca kalcij 20	Sc skandij 21	Cr krom 24	Mn mangan 25	Fe železo 26	Ni nikelj 28	Zn cink 30
4.	K kalij 19	Ti titan 22	V vanadij 23	Cr krom 24	Mn mangan 25	Co kobalt 27	Cr nikelj 28	Ga germanijski galij 31
5.	Rb rubidij 37	Sr stroncij 38	Zr cirkonij 39	Nb niobijski 41	Tc tehnečij 43	Ru rutenij 44	Pd paladij 46	Ge germanijski galij 32
6.	Cs cezij 55	Ba barij 56	La lanian 57	Hf hafnij 72	Ta tantal 73	Re renij 75	Pt platina 78	Sn kositrični indij 50
7.	(226) Ra francij 87	(227) Ac aktinij 89	(267) Rf rutherfordij 104	(268) Db dubnij 105	(271) Sg seaborgij 106	(272) Bh bohrij 107	(276) Mt meitnerij 109	(272) Rg rentgenij 110

relativna atomsko masa
simbol
ime elementa
vrstno število

H vodik 1	Be berilij 4	B bor 5	C ogljik 6	N dušik 7	O kisik 8	F fluor 9	He helij 2
Li litij 3	Mg magnezij 12	Al aluminij 13	Si silicij 14	P fosfor 15	S žveplo 16	Cl klor 17	Ne neon 10
Na natrij 11	Ca kalcij 20	Sc skandij 21	Cr krom 24	Mn mangan 25	Fe železo 26	Ni nikelj 28	Zn cink 30
K kalij 19	Ti titan 22	V vanadij 23	Cr krom 24	Mn mangan 25	Co kobalt 27	Cr nikelj 28	Ga germanijski galij 31
Rb rubidij 37	Sr stroncij 38	Zr cirkonij 39	Nb niobijski 41	Tc tehnečij 43	Ru rutenij 44	Pd paladij 46	Ge germanijski galij 32
Cs cezij 55	Ba barij 56	La lanian 57	Hf hafnij 72	Ta tantal 73	Re renij 75	Pt platina 78	Sn kositrični indij 50
(226) Ra francij 87	(227) Ac aktinij 89	(267) Rf rutherfordij 104	(268) Db dubnij 105	(271) Sg seaborgij 106	(272) Bh bohrij 107	(276) Mt meitnerij 109	(272) Rg rentgenij 110

Ce cerij 58	Pr prazeodij 59	Nd neodij 60	Pm prometij 61	Eu evropij 63	Gd gadolinij 64	Dy disprozij 66	Ho holmij 67	Tm tulij 69	Yb iterbij 70
Th torij 90	Pa protaktinij 91	U uran 92	(237) Np neptunij 93	(244) Pu plutonij 94	(243) Am američij 95	(247) Cm curij 96	(247) Bk berkelej 97	(252) Fm einsteinijski 98	(258) Md mendelejevijski 99

Lantanoidi
Aktinoidi

Konstante in enačbe

srednji polmer Zemlje	$r_z = 6370 \text{ km}$
težni pospešek	$g = 9,81 \text{ m s}^{-2}$
hitrost svetlobe	$c = 3,00 \cdot 10^8 \text{ m s}^{-1}$
osnovni naboj	$e_0 = 1,60 \cdot 10^{-19} \text{ As}$
Avogadrovo število	$N_A = 6,02 \cdot 10^{26} \text{ kmol}^{-1}$
splošna plinska konstanta	$R = 8,31 \cdot 10^3 \text{ J kmol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
gravitacijska konstanta	$G = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ N m}^2 \text{ kg}^{-2}$
električna (influenčna) konstanta	$\varepsilon_0 = 8,85 \cdot 10^{-12} \text{ As V}^{-1} \text{ m}^{-1}$
magnetna (indukcijska) konstanta	$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ Vs A}^{-1} \text{ m}^{-1}$
Boltzmannova konstanta	$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ JK}^{-1}$
Planckova konstanta	$h = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ Js} = 4,14 \cdot 10^{-15} \text{ eV s}$
Stefanova konstanta	$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ W m}^{-2} \text{ K}^{-4}$
poenotena atomska masna enota	$m_u = 1 \text{ u} = 1,66054 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 931,494 \text{ MeV}/c^2$
lastna energija atomske enote mase	$m_u c^2 = 931,494 \text{ MeV}$
masa elektrona	$m_e = 9,109 \cdot 10^{-31} \text{ kg} = 1 \text{ u}/1823 = 0,5110 \text{ MeV}/c^2$
masa protona	$m_p = 1,67262 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 1,00728 \text{ u} = 938,272 \text{ MeV}/c^2$
masa nevtrona	$m_n = 1,67493 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 1,00866 \text{ u} = 939,566 \text{ MeV}/c^2$

Gibanje

$$\begin{aligned}x &= vt \\s &= \bar{v}t \\x &= v_0 t + \frac{at^2}{2} \\v &= v_0 + at \\v^2 &= v_0^2 + 2ax \\\nu &= \frac{1}{t_0} \\v_o &= \frac{2\pi r}{t_0} \\a_r &= \frac{v_o^2}{r}\end{aligned}$$

Sila

$$\begin{aligned}g(r) &= g \frac{r_z^2}{r^2} \\F &= G \frac{m_1 m_2}{r^2} \\\frac{r^3}{t_0^2} &= \text{konst.} \\F &= kx \\F &= pS \\F &= k_t F_n \\F &= \rho g V \\F &= m \vec{a} \\\vec{G} &= m \vec{v} \\\vec{F} \Delta t &= \Delta \vec{G} \\M &= r F \sin \alpha \\\Delta p &= \rho g h\end{aligned}$$

Energija

$$\begin{aligned}A &= \vec{F} \cdot \vec{s} \\A &= F s \cos \varphi \\W_k &= \frac{mv^2}{2} \\W_p &= mgh \\W_{pr} &= \frac{kx^2}{2} \\P &= \frac{A}{t} \\A &= \Delta W_k + \Delta W_p + \Delta W_{pr} \\A &= -p \Delta V\end{aligned}$$

Elektrika

$$I = \frac{e}{t}$$

$$F = \frac{e_1 e_2}{4\pi\epsilon_0 r^2}$$

$$\vec{F} = e\vec{E}$$

$$U = \vec{E} \cdot \vec{s} = \frac{A_e}{e}$$

$$E = \frac{e}{2\epsilon_0 S}$$

$$e = CU$$

$$C = \frac{\epsilon_0 S}{l}$$

$$W_e = \frac{CU^2}{2} = \frac{e^2}{2C}$$

$$U = RI$$

$$R = \frac{\zeta l}{S}$$

$$U_{\text{ef}} = \frac{U_0}{\sqrt{2}}; I_{\text{ef}} = \frac{I_0}{\sqrt{2}}$$

$$P = UI$$

Toplotna

$$n = \frac{m}{M} = \frac{N}{N_A}$$

$$pV = nRT$$

$$\Delta l = \alpha l \Delta T$$

$$\Delta V = \beta V \Delta T$$

$$A + Q = \Delta W$$

$$Q = cm \Delta T$$

$$Q = qm$$

$$W_0 = \frac{3}{2} kT$$

$$P = \frac{Q}{t}$$

$$P = \lambda S \frac{\Delta T}{\Delta l}$$

$$j = \frac{P}{S}$$

$$j = \sigma T^4$$

Magnetizem

$$\vec{F} = I\vec{l} \times \vec{B}$$

$$F = ILB \sin \alpha$$

$$\vec{F} = e\vec{v} \times \vec{B}$$

$$B = \frac{\mu_0 I}{2\pi r}$$

$$B = \frac{\mu_0 NI}{l}$$

$$M = NISB \sin \alpha$$

$$\Phi = BS \cos \alpha$$

$$U_i = lvB$$

$$U_i = \omega SB \sin \omega t$$

$$U_i = -\frac{\Delta \Phi}{\Delta t}$$

$$L = \frac{\Phi}{I}$$

$$W_m = \frac{LI^2}{2}$$

$$\frac{U_1}{U_2} = \frac{N_1}{N_2}$$

Nihanje in valovanje

$$\omega = 2\pi\nu$$

$$x = x_0 \sin \omega t$$

$$v = \omega x_0 \cos \omega t$$

$$a = -\omega^2 x_0 \sin \omega t$$

$$t_0 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}}$$

$$t_0 = 2\pi \sqrt{\frac{l}{g}}$$

$$t_0 = 2\pi \sqrt{LC}$$

$$c = \lambda\nu$$

$$d \sin \alpha = N\lambda$$

$$j = \frac{P}{4\pi r^2}$$

$$\nu = \nu_0 \left(1 \pm \frac{v}{c} \right)$$

$$\nu = \frac{\nu_0}{1 \mp \frac{v}{c}}$$

$$c = \sqrt{\frac{Fl}{m}}$$

$$\sin \varphi = \frac{c}{v}$$

Optika

$$n = \frac{c_0}{c}$$

$$\frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{c_1}{c_2} = \frac{n_2}{n_1}$$

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{1}{b}$$

$$\frac{s}{p} = \frac{b}{a}$$

Moderna fizika

$$W_f = h\nu$$

$$W_f = A_i + W_k$$

$$W_f = \Delta W_n$$

$$\Delta W = \Delta mc^2$$

$$N = N_0 2^{-\frac{t}{t_{1/2}}} = N_0 e^{-\lambda t}$$

$$\lambda = \frac{\ln 2}{t_{1/2}}$$

$$A = N\lambda$$

5/20

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Merjenje

Različne tuljave imajo različno število ovojev N , različen polmer r_t in so narejene iz enake žice z debelino d . Na posamezno tuljavo priključimo enosmerno napetost U in merimo tok I po tuljavi.

- 1.1. Izračunajte upor posameznih tuljav z izrazom $R = \frac{U}{I}$. Z izrazom $L = 2\pi r_t N$ izračunajte dolžino žice, ki je navita na posamezni tuljavi. Presek žice izračunajte z izrazom $S = \frac{\pi d^2}{4}$. Rezultate zapишite v preglednico.

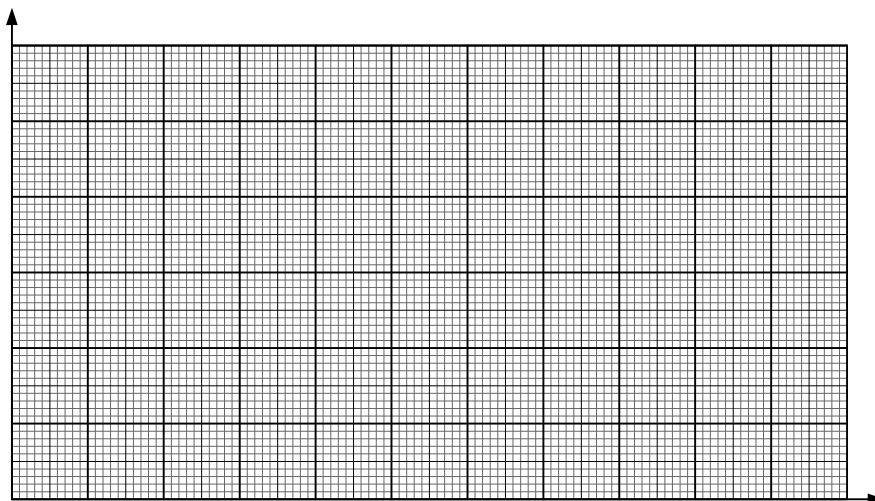
N	r_t [m]	d [mm]	U [V]	I [A]	R [Ω]	L [m]	S [mm^2]	$\frac{L}{S}$ [m/mm^2]
100	0,040	0,40	1,0	0,25				
200	0,040		1,0	0,13				
300	0,020		1,0	0,17				
400	0,025		1,0	0,10				

(2 točki)

- 1.2. Izračunajte količnik $\frac{L}{S}$ in vpišite rezultate v zadnji stolpec preglednice.

(1 točka)

- 1.3. V spodnjem koordinatnem sistemu ponazorite upor R v odvisnosti od količnika $\frac{L}{S}$ tako, da vnesete ustrezne točke iz preglednice in potegnete premico, ki se točkam najbolj prilega.

(3 točke)

- 1.4. Izračunajte smerni koeficient premice pri 3. vprašanju. Na premici označite točki, iz katerih ste izračunali smerni koeficient. Koeficient zapišite z enoto.

(2 točki)

- 1.5. Katero fizikalno količino predstavlja smerni koeficient premice?

(1 točka)

- 1.6. Posamezne količine, ki smo jih merili (N , r_t , d , U , I), so izmerjene z relativno napako 2,0 %. Izračunajte relativno in absolutno napako največjega količnika L/S .

(3 točke)

- 1.7. Izračunajte upor žice, ki bi imela dolžino 100 m in debelino 0,80 mm.

(1 točka)

- 1.8. Poskus ponovimo z ampermeterom, ki ima sistematično napako. Ampermeter kaže vrednosti, ki so za I_0 večje od merjenega toka. Zapišite, kako sistematična napaka ampermетra vpliva na izračun strmine premice (poveča, zmanjša ali ostane enaka), ter odgovor utemeljite.

(2 točki)

2. Mehanika

2.1. Zapišite definicijo dela in pojasnite količine v izrazu.

(1 točka)

Izstrelek z maso $5,0 \text{ g}$ izstrelimo z višine $1,5 \text{ m}$ v vodoravni smeri s hitrostjo $2,2 \text{ m/s}$.

2.2. Izračunajte začetno kinetično energijo izstrelka.

(1 točka)

2.3. Izračunajte spremembo potencialne energije izstrelka med gibanjem do tal.

(1 točka)

2.4. Izračunajte čas, v katerem pride izstrelek do tal, če zračni upor zanemarimo.

(2 točki)

2.5. Izračunajte hitrost izstrelka, s katero bi izstrelek priletel na tla, če zračni upor zanemarimo.

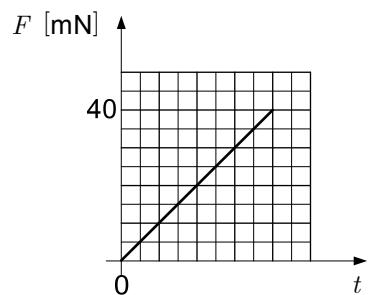
(3 točke)

- 2.6. Izmerili smo, da izstrelek pri opisani izstrelitvi prileti na tla s hitrostjo 3,4 m/s. Izračunajte delo, ki ga je med gibanjem izstrelka opravila sila zračnega upora.

(3 točke)

Pištola, s katero smo izstrelek izstrelili, je delovala na izstrelek s silo, ki se je s časom spreminala, kakor kaže graf. Na koncu pospeševanja je pospeševalna sila dosegla vrednost 40 mN.

- 2.7. Izračunajte spremembo gibalne količine izstrelka pri pospeševanju.

(1 točka)

- 2.8. Izračunajte čas pospeševanja izstrelka.

(3 točke)

3. Termodinamika

Avtomobil z maso 1,5 tone ima štiri jeklene zavorne kolute, vsak ima maso $m = 5,0 \text{ kg}$. Debelina zavornega koluta je $d = 10 \text{ mm}$. Avtomobil vozi po vodoravni cesti s hitrostjo 90 km h^{-1} , ko začne enakomerno zavirati tako, da se zaustavi po $t = 10 \text{ s}$. Specifična toploplota jekla je $c_p = 460 \text{ J kg}^{-1} \text{ K}^{-1}$.

- 3.1. Zapišite definicijo specifične toplove in poimenujte količine v izrazu.

(1 točka)

- 3.2. Izračunajte kinetično energijo avtomobila pred zaviranjem.

(2 točki)

- 3.3. Izračunajte, kolikšen povprečni topotni tok bi se moral med zaviranjem od hitrosti 90 km h^{-1} do mirovanja sproščati, da se zavorni koluti ne bi nič segreli? Predpostavite, da se vsa kinetična energija avtomobila pretvori v notranjo energijo zavornih kolutov.

(2 točki)

- 3.4. Izračunajte spremembo temperature zavornih kolutov med zaviranjem od hitrosti 90 km h^{-1} do hitrosti 72 km h^{-1} , če se ne bi nič hladili.

(3 točke)

- 3.5. Izračunajte, za koliko bi se zaradi segrevanja spremenila debelina zavornega koluta? Koeficient dolžinskega temperaturnega raztezka za jeklo je $\alpha = 12 \cdot 10^{-6} \text{ K}^{-1}$.

(2 točki)

Med zaviranjem se zavore hladijo z zrakom, ki se pretaka mimo njih. Specifična toplota za zrak je $c_p = 1010 \text{ J kg}^{-1} \text{ K}^{-1}$, gostota zraka pa $\rho = 1,2 \text{ kg m}^{-3}$. Začetna temperatura zraka je 17°C .

- 3.6. Izračunajte, za koliko se je v povprečju segrel zrak, ki je med zaviranjem od hitrosti 90 km h^{-1} do mirovanja ohljal zavorne kolute. Skupen volumen zraka, ki je med zaviranjem prejel toploto, je $V = 25 \text{ m}^3$. Upoštevajte, da segrevanje poteka pri stalnem tlaku 1,0 bar.

(3 točke)

- 3.7. Izračunajte, kolikšna je gostota segretega zraka? Masa kilomola zraka je 29 kg.

(2 točki)

4. Elektrika in magnetizem

4.1. Zapišite definicijo kapacitete kondenzatorja in pojasnite količine v izrazu.

(1 točka)

Kondenzator s kapaciteto $5,0 \mu\text{F}$ priklopimo na napetost 10 V .

4.2. Izračunajte naboј na ploščah kondenzatorja.

(1 točka)

4.3. Izračunajte, koliko elektronov je med polnjenjem kondenzatorja steklo skozi izvir.

(2 točki)

4.4. Kondenzator je izdelan iz dveh plošč v oddaljenosti $2,0 \text{ mm}$. Izračunajte jakost električnega polja med ploščama kondenzatorja.

(2 točki)

4.5. Izračunajte energijo naelektrnega kondenzatorja.

(2 točki)

Naelektron kondenzator odklopimo od vira napetosti in ga vežemo na tuljavo z induktivnostjo $20 \mu\text{H}$. Tako dobimo električni nihajni krog.

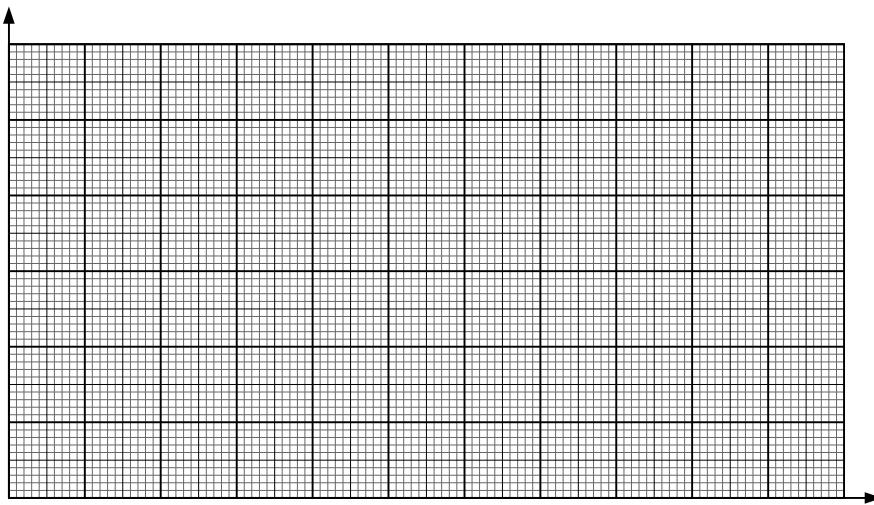
- 4.6. Izračunajte, v kolikšnem času se kondenzator prvič izprazni.

(3 točke)

- 4.7. Izračunajte največji tok, ki steče skozi tuljavo, ko jo priklopimo na kondenzator.

(2 točki)

- 4.8. Narišite graf toka skozi tuljavo v odvisnosti od časa od trenutka, ko tuljavo priklopimo na kondenzator, do trenutka, ko teče skozi tuljavo največji tok. Graf opremite s pripadajočo skalo.

(2 točki)

5. Nihanje, valovanje in optika

- 5.1. Zapišite zvezo med valovno dolžino in frekvenco sinusnega valovanja in poimenujte količine v njej.

(1 točka)

Aluminijasta palica je dolga 150 cm. Po enem koncu palice udarimo s kladivom v smeri vzdolž palice, tako da nastane v palici stoječe longitudinalno valovanje. Valovanje ima en vozpelje na sredini palice in hrbta na robovih.

- 5.2. Zapišite valovno dolžino stoječega valovanja v palici in izračunajte frekvenco, s katero niha konec palice. Hitrost valovanja v palici je 5100 m/s.

(2 točki)

- 5.3. Izračunajte nihajni čas stoječega valovanja v palici.

(1 točka)

- 5.4. Izračunajte največjo hitrost, s katero se premika rob palice. Amplituda, s katero niha rob, je 10 mikrometrov.

(2 točki)

- 5.5. Izračunajte amplitudo pospeška, s katero se premika točka na robu palice. V kolikšnem času po največjem pospešku je pospešek prvič enak nič?

(3 točke)

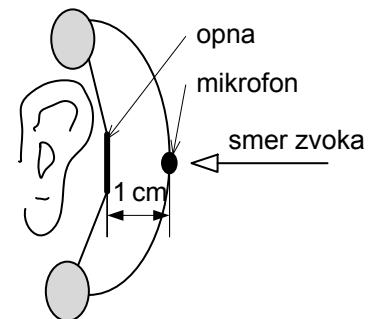
Nihanje palice ustvarja zvok v prostoru. Zvok potrebuje 0,1 s, da prepotuje razdaljo 33 m.

- 5.6. Izračunajte valovno dolžino zvoka, ki ga oddaja palica.

(3 točke)

Slušalke, ki dušijo zvok iz okolice, delujejo tako, kakor kaže slika. Mikrofon na robu slušalk zazna vpadni zvok. Preden ta zvok doseže ušesa, generira opna v slušalkah zvok, ki interferira z vpadnim takom, da se vpadni zvok izniči. Med mikrofonom in opno je zrak.

- 5.7. Izračunajte čas, v katerem mora opna slušalk oddati zgoščino v smeri proti ušesu, da zaduši vpadni zvok od vzbujene palice. Ob času $t = 0$ vpade zgoščina zvoka palice na mikrofon, ki je 1,0 cm oddaljen od opne. Zvok potuje v smeri zveznice mikrofona in ušesa.

(3 točke)

6. Moderna fizika in astronomija

Radon ^{222}Rn je naravni radioaktivni izotop in je vmesni produkt v razpadni verigi izotopa urana ^{238}U , ki se konča s stabilnim izotopom svinca ^{206}Pb . Uran in izotopi, ki nastajajo, so običajno globoko pod zemljo, zato človeku niso nevarni. Izjema je radon, ki je v plinastem stanju in lahko skozi zemljo prodira v kletne prostore stanovanjskih objektov, kjer radioaktivno razpada z razpadom alfa.

V preglednici so mase nekaterih izotopov iz razpadne verige ^{238}U .

Izotop	Masa
^{238}U	238,050783 u
^{226}Ra	226,025403 u
^{222}Rn	222,017570 u
^{218}At	218,008694 u
^{218}Po	218,008973 u
^{214}Bi	213,998712 u
^{206}Pb	205,974449 u

6.1. Opišite zgradbo delca alfa.

(1 točka)

6.2. Dopolnite reakcijo, ki opisuje razpad radona.

(1 točka)

6.3. Izračunajte energijo, ki se sprosti pri tej reakciji. Rezultat izrazite v MeV. Masa ^4He je 4,002602 u.

(3 točke)

Razpadna konstanta radona je $2,1 \cdot 10^{-6} \text{ s}^{-1}$.

- 6.4. Izračunajte razpolovni čas radona in ga izrazite v dnevih.

(2 točki)

Mejna količina radona v bivalnem okolju znaša $7,0 \cdot 10^{-14} \text{ g/m}^3$.

- 6.5. Izračunajte število atomov radona v prostoru s prostornino 30 m^3 , ko je v prostoru mejna količina radona.

(2 točki)

- 6.6. Izračunajte, kolikšna je takrat aktivnost radona v tem prostoru.

(1 točka)

- 6.7. Izračunajte število atomov radona v prostoru po 7 dneh, če je prostor neprodušno zaprt.

(2 točki)

- 6.8. Izračunajte energijo, ki se je zaradi radioaktivnega razpadanja radona sprostila v prostoru v teh 7 dneh. Rezultat izrazite v joulih.

(3 točke)

Prazna stran

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran